

Opschrift

Vergadering van 14 april 2025

Nummer: 2025_MV_00248

Onderwerp:

Mondelinge vraag van raadslid Barbara Bonte: Boetevrije Werking Bibliotheek

Raadslid(-leden):

Barbara Bonte - Vlaams Belang

Bevoegd: Astrid De Bruycker

Omschrijving van de vraag

Toelichting:

Tijdens de themacommissie Ombudsdienst werd de aanbeveling van de ombudsvrouw besproken om een boetevrije werking van de bibliotheek te overwegen. Dit zou kaderen binnen het project van Gent als Europese jongerenhoofdstad, met als argument dat ouders momenteel klachten hebben over de boetes.

Wij stellen ons echter ernstige vragen bij deze mogelijke maatregel. Het systeem van telaaragdelden bestaat namelijk met een reden: het zorgt ervoor dat boeken tijdig worden teruggebracht, zodat andere bibliotheekgebruikers er ook toegang toe hebben. Zonder boetes ontbreekt deze stimulans en dreigt misbruik. Er is volgens ons nog steeds geen enkele garantie dat een boetevrije werking geen negatieve gevolgen zal hebben voor de beschikbaarheid van de boeken.

Bovendien ondermijnt dit initiatief de verantwoordelijkheid en het plichtsbefef van de ontlener. Bibliotheken zijn een publieke dienst, en het is dan ook logisch dat gebruikers hun boeken tijdig inleveren of anders een vergoeding moeten betalen. Het is onbegrijpelijk dat men een goed werkend systeem zou afschaffen zonder sluitende bewijzen dat dit de dienstverlening niet schaadt.

Vraag:

- Welke concrete data of evaluaties zijn er die aantonen dat een boetevrije werking in andere steden goed werkt, zonder negatieve gevolgen voor de beschikbaarheid van boeken?
- Hoe garandeert u dat boeken tijdig worden teruggebracht zonder boetes? Welke alternatieven ziet u om misbruik te voorkomen?

- Hoeveel inkomsten uit telaarogden zouden de Gentse bibliotheken mislopen, en hoe denkt u dat te compenseren?
- Bent u bereid om, vooraleer een beslissing te nemen, een grondige evaluatie te laten uitvoeren en de impact hiervan te meten?

Antwoord

Het spreekt voor zich dat het onze ambitie is om zo veel mogelijk mensen, zo veel mogelijk kinderen en jongeren aan het lezen te krijgen. Het is daarom dat we de drempel zo laag mogelijk houden. Enkele voorbeelden:

- We beschikken in Gent over een fijnmazig netwerk van 15 bibliotheken op een maximale fietsafstand van 15 minuten voor elke inwoner.
- In tegenstelling tot vele andere steden en gemeenten, is de bib helemaal gratis en passen wij geen lidgeld toe.
- En we experimenteren volop met het PlusSysteem waarbij de bib ook buiten de openingsuren toegankelijk is om boeken te ontlenden.

Het is in het kader van die ambitie dat we over het muurtje moeten durven kijken om nog verder te gaan.

Heel wat bibliotheken zijn vandaag de omslag aan het maken naar de boetevrije bib. Ik heb het concept in de commissie benoemd als een ‘prikkelende aanbeveling vanuit de ombudsdienst’ en ‘iets om beleidsmatig te overwegen’, zonder meer. Ik heb toen ook gezegd dat het nog veel te vroeg is om conclusies te trekken.

Desalniettemin geef ik u graag al enige informatie mee op basis van uw vragen:

1. Welke concrete data of evaluaties zijn er die aantonen dat een boetevrije werking in andere steden goed werkt, zonder negatieve gevolgen voor de beschikbaarheid van boeken?

De beschikbaarheid van de collectie is afhankelijk van meerdere factoren, zoals de grootte van de collectie, het aantal materialen dat men kan lenen, de leentermijn, mogelijkheden tot verlengen, locatie-onafhankelijk terugbrengen, openingsuren en het beleid rond telaarogden.

De boetevrije bibliotheek is in Vlaanderen een vrij recent fenomeen. Uit een informele rondvraag bij de boetevrije bibliotheken van Kasterlee, Puurs, Neteland en Antwerpen geven zij aan dat het nog te vroeg om eventuele impact op de collectie in de data te kunnen zien. Onze diensten zijn in gesprek met de bibliotheek van Antwerpen, maar ook met anderen.

Uit die bevraging blijkt wel dat leners en medewerkers van deze bibliotheken zeer positief zijn en niet terug willen naar de bibliotheek met boetes, ook de leners en medewerkers die vooraf sceptisch waren en vreesden dat de materialen niet meer beschikbaar zouden zijn.

2. Hoe garandeert u dat boeken tijdig worden teruggebracht zonder boetes? Welke alternatieven ziet u om misbruik te voorkomen?

Een boetevrije bibliotheek betekent niet dat er geen uitleentermijn is of dat de bibliotheek geen actie onderneemt om materialen terug te krijgen. Boetevrije bibliotheken sturen nog steeds herinneringen via mail en brief, en blokkeren lidkaarten of beperken verlengingen om tijdige inlevering te stimuleren. Komen de materialen niet terug, dan kan aan de lener gevraagd worden om ze te vergoeden.

De boetevrije bibliotheken focussen op klantgerichte dienstverlening en het belang van de collectie voor de gemeenschap. Sommige bibliotheken overwegen beloningen voor tijdig terugbrengen. Boetevrij betekent dus niet dat er geen consequenties zijn: er worden andere methoden ingezet om materialen terug te krijgen.

3. Hoeveel inkomsten uit tetaatgelden zouden de Gentse bibliotheken mislopen, en hoe denkt u dat te compenseren?

De Gentse bibliotheek int momenteel jaarlijks gemiddeld 205.000 € aan tetaatgelden. Tegenover deze inkomsten staat de personeelstijd om dit bedrag te innen, zowel front-office als back-office, zowel in de bibliotheek als bij ondersteunende stadsdiensten. Ook in een boetevrije bibliotheek zouden leners met “boete”-vragen naar het infopunt komen en zal er een maningsprocedure nodig zijn. Maar het aantal zou veel kleiner zijn en dus in elk geval minder personeelstijd vragen, zowel front- als back-office. De grootste winst zit echter in het positief stimuleren van het lezen en de garantie dat leners – ook al zijn ze enkele dagen te laat – met vertrouwen en plezier blijven gebruik maken van de bibliotheek.

Sinds de Antwerpse bibliotheken geen boetes meer uitdelen is het aantal leden gestegen van 78.000 naar 125.418!

Deze quote van de programmaleider van de boetevrije bib in Antwerpen - vorige week in de Standaard – vond ik zeer treffend: “Als je werkt met een boetesysteem, stel je de collectie voorop. Als je boetevrij werkt, zet je het lezen voorop. Je wilt voorkomen dat een lezer stopt met lezen.”

4. Bent u bereid om, vooraleer een beslissing te nemen, een grondige evaluatie te laten uitvoeren en de impact hiervan te meten?

Momenteel is er enkel een aanbeveling van de ombudsdienst. Er is geen beslissing genomen. Een eventuele afschaffing van de tetaatgelden vraagt inderdaad een grondig vooronderzoek. De drijfveer moet hierbij zijn om een zo positief mogelijk leesklimaat te stimuleren. Dit alles onderzoeken en voorbereiden, vraagt tijd. Een boetevrije bibliotheek moet onderdeel zijn van een breder beleid rond lezen, en het is zo dat we het concept bij het vormgeven van ons beleid zullen benaderen.

Tot slot kom ik nog terug op de gekoppelde vraag binnen IR7 betreffende de integratie van nieuwe betalingsmogelijkheden in onze bibliotheekwerking.

5. Welke concrete stappen gaat het bestuur ondernemen om werk te maken van de integratie van nieuwe, moderne betalingsmogelijkheden in de Gentse bibliotheekwerking?

Vandaag moet er in de bib betaald worden in het kader van boetes – uiteraard – en voor kopies en prints. De Vlaamse bibliotheken en hun bibliotheeksysteem worden ondersteund door Cultuurconnect. Zij beheren onder meer Mijn Bibliotheek. Via die weg kunnen leners online betalen. Voor verdere ontwikkelingen daar zijn we dus van

Cultuurconnect afhankelijk, een coöperatief model waarbij via een stuurgroep een innovatieagenda opgemaakt is. Verdere ontwikkeling in verband met andere betalingsmogelijkheden staan daar niet hoog op de agenda. In alle Gentse bibliotheken kan je uiteraard met je bankkaart betalen (ook met je kaart in je wallet), en aan het infopunt van de hoofdbibliotheek ook met de qr-code.
